

Załącznik do:
Uchwały Nr XXXIV/320/2009
Rady Powiatu w Gryfinie
z dnia 22.10.2009 r.

POWIATOWY PROGRAM AKTYWNOŚCI LOKALNEJ NA LATA 2009-2013

Gryfino, 28 lipca 2009

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP.....	3
II. NAWIĄZANIE DO DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	3
III. CELE PROGRAMU ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ	5
IV. ODBIORCY PROGRAMU.....	5
V. METODY PRACY WYKORZYSTYWANE DO REALIZACJI PROGRAMU	6
VI. REALIZATORZY	7
VII. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ	8
VIII. PRZEWIDYWANE EFEKTY.....	8
IX. FINANSOWANIE PROGRAMU	9
X. SPOSOBY MONITOROWANIA, EWALUACJI I OCENY	9

I. WSTĘP

Program Aktywności Lokalnej określa kierunki działań w zakresie Aktywizacji Lokalnej mieszkańców terenu Powiatu Gryfińskiego mające na celu wzmocnienie podmiotowości mieszkańców powiatu gryfińskiego jak również stworzenie warunków dla rozwoju instytucji społeczeństwa obywatelskiego, wzmocnieniu spójności społecznej i terytorialnej na rzecz zrównoważonego rozwoju społecznego.

Program Aktywności Lokalnej dla Powiatu Gryfińskiego jest odpowiedzią na cel, jaki został nakreślony w Strategii Lizbońskiej dotyczący spójności społecznej i realizujący się w kształtowaniu nowego aktywnego państwa socjalnego. W tym wymiarze „konieczne staje się, więc inwestowanie w kapitał ludzki oraz kapitał społeczny, czyli inwestowanie w ludzi oraz w budowanie związków między nimi, w ich wzajemne zaufanie i zaangażowanie w sprawy wspólnoty, a więc to, co jest na równi z kapitałem finansowym podstawą rozwoju lokalnego. Poczucie tożsamości, przynależności i zaangażowania na rzecz małej ojczyzny jest podstawą świadomego obywatelstwa.”

Program Aktywności Lokalnej dla Powiatu Gryfińskiego jest dokumentem inaugurującym proces programowych działań służących kształtowaniu warunków sprzyjających powstawaniu więzi społecznych na terenie powiatu – a szerzej – kapitału społecznego w myśl, iż „Podstawą społeczeństwa obywatelskiego są jego obywatele, świadomi swych praw i obowiązków, zaangażowani w działania na rzecz dobra wspólnego, zdolni do osobistej odpowiedzialności za los swój i los wspólnoty na wszystkich poziomach Życia społecznego.”

Program Aktywności Lokalnej dla Powiatu Gryfińskiego jest też odpowiedzią na wyzwania stawiane w Strategii Rozwoju Kraju 2007 – 2013, w której czytamy: „Jednym z elementów Strategii jest budowanie zintegrowanych i obywatelsko świadomych wspólnot przede wszystkim na poziomie lokalnym. Ważne jest wspieranie inicjatyw w zakresie lokalnego rozwoju /../. Istotnym celem rządu i samorządu terytorialnego powinno być umacnianie kapitału społecznego oraz wspieranie społeczeństwa obywatelskiego – możliwości artykulacji interesów i potrzeb obywateli oraz działania na rzecz ich realizacji m.in. poprzez społeczną samoorganizację. Potrzebne będzie kształtowanie infrastruktury obywatelskiej takiej, jak np. centra wolontariatu, dostęp do bezpłatnego poradnictwa obywatelskiego i informacji oraz miejsca, gdzie inkubować się mogą inicjatywy obywatelskie. System ładu publicznego i bezpieczeństwa będzie oparty o współpracę władz centralnych z samorządem terytorialnym oraz wspólnotami lokalnymi.”

II. NAWIĄZANIE DO DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Program Aktywności Lokalnej dla Powiatu Gryfińskiego na lata 2009–2013 jest dokumentem wynikającym i kompatybilnym z:

- **Strategią Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego** na lata 2007-2013, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
- **Ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej** która stanowi: „Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom, o których mowa w art.2 ust.1, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz **ich integracji ze środowiskiem.**” (art. 3 pkt.2)

- **Narodową Strategią Integracji Społecznej dla Polski**, której celem jest: „wspieranie integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie” /str.10/. Cel ten ma być osiągnięty przez: „zachęcanie wszystkich obywateli do społecznej odpowiedzialności i aktywnego zaangażowania w walce przeciw społecznemu wykluczeniu” /str. 11/. „Promowanie i motywowanie do działania przez same osoby zagrożone wykluczeniem lub wykluczone. Promowanie i motywowanie do pracy społecznej na rzecz integracji swego środowiska, pomocy osobom zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz samopomocy.” /str. 64/
- **Strategią Polityki Społecznej na lata 2007–2013**, - Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, w której czytamy: „Celami Strategii Polityki Społecznej rządu w latach 2007 – 2013 jest zbudowanie zintegrowanego systemu polityki państwa prowadzącej do ułatwienia wszystkim obywatelom równego dostępu do praw społecznych, poprawy warunków powstawania i funkcjonowania rodzin oraz wsparcia grup i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym przy zapewnieniu demokratycznego współuczestnictwa obywateli.” /str. 21/. Cele te będą realizowane poprzez: „kształtowanie świadomości obywatelskiej; promocję działań prospołecznych (wolontariatu, filantropii); wspieranie inicjatyw lokalnych, jako formy skutecznego rozwiązywania problemów lokalnych; aktywizację wspólnot na rzecz uczestnictwa w życiu publicznym; wspieranie samopomocowych form rozwiązywania problemów społecznych.” /str. 38-39/
- **Strategią Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego na lata 2007-2013**, - Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, w której mowa, że: „Na podstawie Strategii Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego prowadzona będzie polityka rozwoju w zakresie rozwoju zachowań prospołecznych wspólnot lokalnych oraz budowy i umacniania struktur społeczeństwa obywatelskiego.” /str. 7/.
- **Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007–2013**, w którym mowa o rozwijaniu i wdrażaniu „w instytucjach pomocy społecznej instrumentów i narzędzi aktywnej integracji (np. kontrakty socjalne, **programy aktywności lokalnej**, instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych), skierowanych do osób doświadczających wykluczenia społecznego”. /str. 156/
- **Krajowym Programem „Zabezpieczenie Społeczne i Integracja Społeczna na lata 2006-2008”** - Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, w którym czytamy: „Od 2007 roku planuje się również wprowadzanie nowego narzędzia pracy socjalnej pod nazwą **Program aktywizacji lokalnej** adresowanego do osób w ramach konkretnego środowiska lokalnego”. /str. 38/
- **Strategią Województwa Zachodniopomorskiego w Zakresie Polityki Społecznej do roku 2015**,
- **Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Gryfińskim na lata 2007-2015**,
- **Powiatowym Programem Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych 2003-2015**,
- **Programem pn: „Tworzenie Lokalnego Systemu Opieki nad Dzieckiem i Rodziną w Powiecie Gryfińskim na lata 2007-2012”**,
- **Kierunkami Zmian w Powiecie Gryfińskiej w Zakresie Tworzenia Lokalnego Systemu Opieki nad Dzieckiem i Rodziną na lata 2007-2010”**,
- **Gminnymi Strategiami Rozwiązywania Problemów Społecznych**.

III. CELE PROGRAMU ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ

Celem nadrzędnym Programu Aktywności Lokalnej jest realizowanie polityki integracji społecznej, zależnej od inicjatyw obywatelskich oraz dialogu obywatelskiego, w kierunku kształtowania demokratycznego ładu społecznego w środowisku lokalnym poprzez aktywizowanie i integrowanie lokalnej społeczności ze szczególnym uwzględnieniem osób, grup i środowisk będących w procesie wykluczenia społecznego lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.

1. Cele szczegółowe:

- a) stworzenie warunków do powstania inicjatyw i struktur funkcjonujących na rzecz społeczności lokalnej,
- b) aktywna integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym z nastawieniem na młodzież,
- c) wsparcie postaw obywatelskich,
- d) stworzenie płaszczyzny dialogu obywatelskiego,
- e) poprawa jakości życia poprzez zaspokojenie potrzeb społecznych,

2. Kierunki działań - cele programu realizowane będą poprzez podejmowanie następujących działań:

- a) promowanie, wspieranie i realizowanie projektów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną,
- b) promowanie i wspieranie projektów realizowanych w partnerstwie,
- c) tworzenie i promowanie pracy w partnerstwie,
- d) otwarcie instytucji samorządowych na współpracę z instytucjami pozarządowymi i lokalną społecznością,
- e) wspieranie lokalnych inicjatyw,
- f) wspieranie lokalnych liderów poprzez pomoc techniczną i dostęp do informacji,
- g) aktywizację, integrację i wykorzystanie potencjału osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku lokalnym – promocja działań wspierających więzi pokoleniowe,
- h) promocję działań prospołecznych, dostęp do informacji o uprawnieniach oraz edukację,
- i) poprawę dostępu do informacji publicznej,
- j) wspieranie rozwoju informacji obywatelskiej, wolontariatu, grup wsparcia, samopomocy oraz grup edukacyjnych,
- k) promowanie zasad pomocniczości, partycypacji i postaw humanitarnych,
- l) systematyczne badanie potrzeb mieszkańców,
- m) stworzenie lokalnej infrastruktury dla działań obywatelskich,
- n) inne wynikające z aktualnych potrzeb i zgodne z celami programu.

IV. ODBIORCY PROGRAMU

Powiatowy Program Aktywności Lokalnej skierowany jest do mieszkańców powiatu gryfińskiego, w tym:

- 1) członków danej społeczności lokalnej,
- 2) osób z konkretnego środowiska,

- 3) osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenia – czyli różnych grup społecznych, w świetle zdiagnozowanych potrzeb, w tym osób niepełnosprawnych.

V. METODY PRACY WYKORZYSTYWANE DO REALIZACJI PROGRAMU

1. W ramach programu przewiduje się zastosowanie:

- 1) **środowiskowej pracy socjalnej**, która jest działaniem realizowanym przez pracownika socjalnego lub inną osobę, mającym na celu pomoc osobom i rodzinom w środowisku we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi,
- 2) **instrumentów aktywnej integracji**, będących zespołem instrumentów o charakterze aktywizacyjnym, mających doprowadzić do przywrócenia osób wykluczonych na rynek pracy oraz do ich integracji ze społeczeństwem, poprzez przywrócenie im zdolności lub możliwości zatrudnienia, uzyskanie wsparcia dochodowego oraz wyeliminowanie przeszkód napotykanych przez osoby i rodziny w procesie dostępu do praw i usług społecznych, a przez to wspierających ich powrót do zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej. **Instrumenty aktywnej integracji podzielone są na cztery grupy:**
 - a) **instrumenty aktywizacji zawodowej**: uczestnictwo w zajęciach Centrum Integracji Społecznej; uczestnictwo w zajęciach Klubu Integracji Społecznej; uczestnictwo w zajęciach reintegracji zawodowej u pracodawcy lub podmiotu niebędącego pracodawcą; dofinansowanie usamodzielnienia ekonomicznego lub zmiany miejsca zamieszkania; usługi wspierające aktywizację zawodową (w tym sfinansowanie zatrudnienia trenera pracy, doradcy zawodowego),
 - b) **instrumenty aktywizacji edukacyjnej**: skierowanie i sfinansowanie zajęć szkolnych związanych z uzupełnieniem wykształcenia ogólnego na poziomie podstawowym, gimnazjalnym lub ponadgimnazjalnym; skierowanie i sfinansowanie zajęć w ramach kształcenia ustawicznego mających na celu uzyskanie zawodu lub przygotowania zawodowego; skierowanie i sfinansowanie zajęć w ramach podnoszenia kluczowych kompetencji o charakterze zawodowym lub zdobywania nowych kompetencji i umiejętności zawodowych, umożliwiających aktywizację zawodową; organizacja i sfinansowanie usług wspierających aktywizację edukacyjną (np. brokera edukacyjnego),
 - c) **instrumenty aktywizacji zdrowotnej**: skierowanie i sfinansowanie badań profilaktycznych lub specjalistycznych w związku z możliwością podjęcia zatrudnienia; skierowanie i sfinansowanie terapii psychologicznej, rodzinnej lub psychospołecznej dla rodzin lub osób; skierowanie i sfinansowanie programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie; skierowanie i sfinansowanie programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego (w przypadku osób uzależnionych od alkoholu); skierowanie i sfinansowanie programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej (dla osób uzależnionych od narkotyków lub innych środków odurzających);

- sfinansowanie części kosztów turnusów rehabilitacyjnych, zespołu ćwiczeń fizycznych usprawniających psychoruchowo lub zajęć rehabilitacyjnych,
- d) **instrumenty aktywizacji społecznej:** organizowanie i finansowanie uczestnictwa w ośrodkach dziennego wsparcia, świetlicach i klubach; koszty vouchera (talonu) na samodzielny zakup usług społecznych dokonywanego przez osobę, będącą stroną kontraktu socjalnego; organizowanie i finansowanie usług wspierających osoby niepełnosprawne, w tym tłumacza osoby głuchoniemej, przewodnika osoby niewidomej, asystenta osoby niepełnosprawnej, asystenta personalnego lub osobistego osoby niepełnosprawnej; organizowanie i finansowanie usług wspierających animację lokalną, w tym np. animator lokalny, lider klubu integracji społecznej, organizowanie i finansowanie usług wsparcia i aktywizacji rodzin marginalizowanych, w tym np. asystent rodzinny, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze; organizacja i koszty wolontariatu; organizowanie i finansowanie uczestnictwa w grupach i klubach samopomocowych, w tym kosztów osoby prowadzącej klub lub grupę; organizacja i finansowanie treningów kompetencji umiejętności społecznych, w tym kosztów osoby prowadzącej klub lub grupę; organizacja i finansowanie poradnictwa specjalistycznego, interwencji kryzysowej; organizacja i finansowanie poradnictwa i wsparcia indywidualnego i grupowego w zakresie podniesienia kompetencji życiowych i umiejętności zawodowych, umożliwiających powrót do życia społecznego,
- 3) **działań o charakterze środowiskowym,** stanowiących inicjatywy integracyjne obejmujące: przygotowanie i realizację programu aktywności lokalnej np. spotkania z grupami docelowymi, wydanie publikacji; edukację społeczną i obywatelską, w tym organizowanie spotkań, konsultacji, działań edukacyjnych i debat społecznych dla mieszkańców; organizowanie i inspirowanie udziału mieszkańców w imprezach i spotkaniach w szczególności o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym, ekologicznym czy turystycznym,
- 4) **innych działań o charakterze środowiskowym,** oznaczających inne instrumenty i działania wynikające np. z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, o przeciwdziałaniu narkomanii, rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

VI. REALIZATORZY

1. Realizatorem zadań Powiatowego Programu Aktywności Lokalnej są:
 - 1) Zarząd Powiatu Gryfińskiego,
 - 2) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
 - 3) Starostwo Powiatu Gryfińskiego,
 - 4) Urzędy Gmin,

- 5) Szkoły podstawowe i gimnazja oraz szkoły ponadgimnazjalne,
- 6) Domy pomocy społecznej,
- 7) Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Chojna,
- 8) Placówki wsparcia dziennego,
- 9) Ośrodki pomocy społecznej,
- 10) Straż pożarna,
- 11) Komenda Powiatowa Policji,
- 12) Ośrodki Kultury,
- 13) Placówki Służby Zdrowia,
- 14) Media Lokalne,
- 15) Ośrodki sportu działające na terenie powiatu,
- 16) Organizacje pozarządowe,

VII. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

1. Rozpoznanie środowiska lokalnego w formie „badania i działania”:
 - a) badanie, opracowywanie programów, ekspertyz, analiz, wydawnictw i konkursów związanych z przygotowaniem i realizacją programu;
2. Rozwijanie komunikacji społecznej w środowisku:
 - a) edukacja społeczna i obywatelska, w tym organizowanie spotkań, konsultacji, działań edukacyjnych i debat społecznych dla mieszkańców;
3. Promowanie pracy wolontarystycznej:
 - a) zaangażowanie wolontariuszy do pracy w jednostkach pomocy społecznej, edukacji, służby zdrowia, itp.;
4. Budowanie lokalnego partnerstwa;
5. Aktywizacja i mobilizacja mieszkańców do rozwiązywania grupowych i środowiskowych problemów;
6. Prowadzenie nieformalnej edukacji dorosłych i młodzieży;
7. Prowadzenie działań na rzecz integracji środowiska lokalnego.

VIII. PRZEWIDYWANE EFEKTY

1. Stworzenie realnego, fizycznego miejsca, które będzie służyć ożywianiu i integracji społeczności,
2. Usprawnienie przepływu i dostępu do informacji,
3. Planowanie i realizowanie zadań w odpowiedzi na realne potrzeby mieszkańców,
4. Skuteczniejsze i efektywniejsze wykorzystywanie istniejących zasobów,
5. Stworzenie płaszczyzny zaangażowania mieszkańców,
6. Wzrost poczucia przynależności do danej społeczności i odpowiedzialności za procesy w niej zachodzące,
7. Wzrost zaangażowania organizacji lokalnych w zakresie podejmowania działań środowiskowych,
8. Powstanie nowych organizacji pozarządowych,
9. Powstanie lokalnych grup działania,

10. Realizacja projektów inicjowanych i współorganizowanych przez lokalne społeczności,
11. Stały monitoring potrzeb środowiska,
12. Aktywizacja osób wykluczonych społecznie,
13. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

IX. FINANSOWANIE PROGRAMU

1. Realizacja zadań programu będzie finansowana:
 - 1) ze środków własnych budżetu samorządu terytorialnego,
 - 2) ze źródeł zewnętrznych - w tym z absorpcji:
 - a) środków funduszy strukturalnych (między innymi z Europejskiego Funduszu Społecznego).

Wskazane w Programie Aktywności Lokalnej działania, które będą realizowane w kontekście wykorzystania funduszy z Unii Europejskiej w latach 2007-2013 w ramach projektów systemowych Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 - w obszarze **Priorytetu VII Promocja integracji społecznej**: działania 7.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji, poddziałania 7.1.2 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie - stanowią podstawę do konstruowania montażu finansowego oraz przygotowania aplikacji o wsparcie finansowe w ramach:

- a) programów wspólnotowych,
- b) dotacji,
- c) budżetu państwa,
- d) innych źródeł prywatnych,
- e) innych środków zewnętrznych,

X. SPOSOBY MONITOROWANIA, EWALUACJI I OCENY

Monitorowanie projektów realizowanych w ramach Programu Aktywności Lokalnej odbywać się będzie systematycznie w trakcie trwania projektu na potrzeby zarządzania projektem oraz podejmowania decyzji – na bazie stworzonej w harmonogramie listy wskaźników monitorowania.

Celem bieżącego monitoringu będzie:

- a) pomiar osiąganego postępu w projekcie i porównywanie go z założonym planem,
- b) wskazanie na ewentualną potrzebę podjęcia działań korygujących,

Zarówno ocena jak i ewaluacja poszczególnych projektów w ramach Programu Aktywności Lokalnej (w odpowiedzi na pytanie czy projekt osiągnął zakładane cele) następuje każdorazowo po zakończeniu realizacji projektu w odniesieniu do zakładanych w harmonogramie rezultatów (najpóźniej na koniec roku kalendarzowego). Dokonuje jej instytucja realizująca projekt.

Coroczne sprawozdanie z działań w ramach niniejszego Programu będzie przekazywane Zarządowi i Radzie Powiatu.

O projektach podejmowanych w ramach PAL realizatorzy będą informowali Zarząd Powiatu Gryfińskiego.

Na koniec okresu programowania zostanie dokonane podsumowanie i ocena efektywności Programu Aktywności Lokalnej w postaci raportu końcowego opracowanego przez zespół realizatorów programu.

*Niniejszy dokument został przygotowany przez:
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gryfinie
Gryfino dn. 26.07. 2009 r.*